

KUOLINPESÄ JA SEN TALOUDENHOITO

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Liiketalous, Hämeen Ammattikorkeakoulu

Kevät 2021

Sonja Erkkilä

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on toimia tietopakettina osakkaalle, joka mahdollisesti kohtaa kuolinpesään liittyvät haasteet ensimmäistä kertaa elämässään. Työhön on koottu sellaiset pesän hallinnointiin ja pankkiasioiden hoitoon liittyvät seikat, jotka pesää hoitavien on hyvä ottaa huomioon. Opinnäytetyö tutkii myös vastuita ja velvollisuuksia, joita kuolinpesän osakas kohtaa, sekä auttaa ymmärtämään osakkaan roolia kuolinpesän pankkiasioiden hoidossa.

Opinnäytetyössä on käytetty perhe- ja perintöoikeuteen liittyvää aineistoa sekä painetusta kirjallisuudesta että verkosta. Materiaalina ovat toimineet myös samankaltaiset opinnäytetyöt, pankkien ohjeistukset ja muut lakitekstit. Työssä haluttiin selvittää, ketkä kuuluvat pesän osakkaisiin ja mitä velvollisuuksia heillä pesän osalta on. Tämän lisäksi selvitettiin testamenttiin, kuolinpesän hallintaan ja perunkirjoitukseen liittyviä seikkoja, sekä tutkittiin kuolinpesän pankkiasioita ja niiden järjestelyä.

Työn tuloksena voi tehdä päätelmän, että kuolinpesän osakkaiden olisi suositeltavaa kysyä tukea pesän asioiden hoidossa, esimerkiksi pankeilta, lakiasiantuntijoilta tai muilta ammattilaisilta. Kuolinpesä hoito ja hallinnointi on usein monimutkaista ja sisältää paljon tärkeitä seikkoja, jotka pesän osakkaiden tulisi ottaa huomioon. Ryhtyessään selvittämään kuolinpesää, osakkaiden olisikin hyvä perehtyä esimerkiksi perhe- ja perintöoikeuteen, sekä omiin oikeuksiinsa ja velvollisuuksiinsa pesä osalta. Näin osakas välttyisi esimerkiksi henkilökohtaiselta velkavastuulta.

Avainsanat Kuolinpesä, testamentti, osakkaat, perunkirjoitus, kuolinpesän pankkiasiointi

Sivut 32 sivua ja liitteitä yksi sivu

Author Sonja Erkkilä

Year 2021

Subject Death estate and its financial management

Supervisors Ari Sarviharju

ABSTRACT

Loosing family member can be life changing moment. Despite the grief, relatives must start organizing the deceased person's affairs quickly after death. When a person dies, the totality of his or her assets and liabilities become a death estate. The estate is valid from the deceased's death until the division of inheritance, during which time the distributees are obliged to manage the affairs of the death estate. For many people, however, dealing with such matters is new. The affairs of the estate can sometimes be very complicated, and many things can confuse the distributee. In addition, amidst of grief, understanding death estate banking can be challenging.

The aim was to examine the estate, as well as matters relating to its management and banking management. The aim was to compile a comprehensive information package for the distributee, who may face the challenges of the estate for the first time in his or her life. A thesis examines the responsibilities that the distributee of the death estate encounters. Thesis also tries to help to understand the role of the distributee in the management of the death estate's banking affairs.

The purpose of this work is to find out who belongs to the distributees of the death estate and what obligations they have about the estate. In addition, among the other things, matters relating to the management of the estate, estate inventor and testament were presented. At the end of this work there are instructions for a banking matter. In this thesis there have been used material from both printed literature and the web. Similar thesis, bank guidelines and legal texts have also acted as materials.

Keywords Death estate, the last will and testament, distributees, estate inventor, death estate's banking

Pages 32 pages and appendices one page

Sisällys

1	JOHDANTO.....	1
2	KUOLINPESÄ JA SEN OSAKKAAT	2
2.1	Perimysjärjestys	2
2.2	Leski kuolinpesän osakkaana	6
2.3	Avoliitto ja rekisteröity parisuhde.....	7
2.4	Testamentin saaja	8
3	TESTAMENTTI	9
3.1	Testamentin muoto ja todistaminen	10
3.2	Yleistestamentti ja erityistestamentti.....	11
3.2.1	Keskinäinen testamentti	12
3.3	Rintaperillisen oikeus lakiosaan	12
3.4	Testamentin selvitysprosessi	13
3.5	Perinnöstä luopuminen.....	14
3.6	Ennakkoperintö.....	15
4	Kuolinpesän hallinta	16
4.1	Osakkaiden yhteishallinto	17
4.2	Pesänselvittäjä	18
5	Perunkirjoitus	19
5.1	Uskotut miehet	19
5.2	Perunkirjoitukseen valmistautuminen.....	20
5.3	Perukirja	22
5.4	Kuolinpesän velka	23
5.5	Perintöverotus	23
6	Kuolinpesän pankkiasioiden hoito	25
6.1	Ennen perunkirjoitusta	25
6.2	Perunkirjoituksen jälkeen	29
7	Opinnäytetyön toteutus ja loppupäätelmät	30
	Lähteet.....	32

Kuvat, taulukot ja kaavat

Kuva 1. Perimysjärjestys ensimmäisen parenteelin mukaan

Kuva 2: Perimysjärjestys toisen parenteelin mukaan

Kuva 3: Virkatodistusmalli (Digi- ja väestötietovirasto)

Kuvaotsikkoluettelon hakusanoja ei löytynyt.

Liitteet

Osakkaan muistilista kuolinpesän hoitoon

1 JOHDANTO

Läheisen kuolema voi olla monelle pysäyttävä hetki. Omaisten on kuitenkin surun keskellä hoidettava hautausjärjestelyiden lisäksi myös paljon muita käytännön asioita. Kuolemasta tulisi ilmoittaa muun muassa pankkiin, vakuutusyhtiölle, Postiin sekä vainajan mahdolliselle työnantajalle ja vuokranantajalle. Omaisten tulisi purkaa vainajan sopimuksia ja tilauksia sekä sulkea tämän sosiaaliset mediat. Lisäksi jonkun pitäisi hoitaa vielä kuolinpesän pankki- ja vakuutusasiat ja tätä varten tulisi tilata virkatodistus.

Kun henkilö kuolee, hänen varansa ja velkansa siirtyvät kuolinpesälle. Kuolinpesä koostuu siis vainajan varojen ja velkojen kokonaisuudesta. Se on voimassa perinnönjättäjän kuolemasta perinnönjakoon asti ja sitä hallinnoivat pesän osakkaat. Kuolinpesän osakkaisiin kuuluvat vainajan perilliset, puoliso sekä testamentin saaja. Ennen perinnönjakoa osakkaiden on muun muassa maksettava kuolinpesän laskuja ja pidettävä perunkirjoitukset, sekä lopetettava tarpeettomat suoramaksut ja e-laskut.

Pankissa työskennellessäni olen huomannut, kuinka hukassa vainajan omaiset usein ovat kuolinpesän pankkiasioita hoitaessaan. Varsinkin silloin, kun kuolema sattuu lähimpiiriin ensimmäistä kertaa, saattaa kuolinpesän asioiden hoitaminen tuntua surun keskellä vaikealta. Toisinaan osakkaiden kysymykset ja kuolinpesän pankkiasiat eivät ole edes pankkivirkailijalle yksiselitteisiä, vaan neuvoa täytyy kysyä esimerkiksi työkaverilta, esimieheltä tai lakipuolelta.

Opinnäytetyössäni haetaan vastauksia osakkaita mietityttäviin kysymyksiin. Mikä oikeastaan on kuolinpesä ja ketkä ovat pesän osakkaita? Miten kuolinpesää hallinnoidaan, entä mitkä ovat osakkaan oikeudet ja velvollisuudet? Mitä osakas voi tehdä ennen perunkirjoitusta? Millaisia kuolinpesän pankkiasioita tulee hoidettavaksi ja mistä virkatodistus hankitaan? Milloin perunkirjoitukset pidetään? Toiminnallisen opinnäytetyöni tarkoitus on tutkia, mitä kaikkia toimia kuolinpesän hallintoon ja pankkiasioden hoitoon liittyy, sekä mitä oikeuksia ja velvollisuuksia kuolinpesän osakkaalla on. Aion koota sen aiempia tutkimuksia ja kirjallisuutta sekä pankkien ohjeita hyödyntäen.

Kuolinpesään liittyvät asiat eivät aiemmin olleet minulle lainkaan tuttuja, vaan ne tulivat ajankohtaisiksi vasta aloitettuani pankissa työskentelyn. Alussa koinkin tämän osan työstäni haastavana ja siksi hieman ahdistavanakin ja edelleen on paljon opittavaa. Valitsinkin oppinäytetyöaiheeni juuri siksi, että oppisin itse aiheesta mahdollisimman paljon. Työni keskeisiä käsitteitä ovat kuolinpesän pankkiasioiden hoito, kuolinpesän osakkaat sekä osakkaan oikeudet ja velvollisuudet.

2 KUOLINPESÄ JA SEN OSAKKAAT

Kun henkilö kuolee, hänen varansa ja velkansa siirtyvät kuolinpesälle. Kuolinpesä on siis vainajan varoista ja veloista muodostuva taloudellinen kokonaisuus ja se on voimassa perinnönjättäjän kuolemasta aina siihen asti kunnes perintö jaetaan. Ennen perinnönjakoa kuolinpesän osakkaat huolehtivat pesästä ja sen hallinnosta. Osakkaisiin kuuluvat perilliset, yleistestamentin saaja sekä puoliso, joiden tehtävä on hoitaa pesän laskut sekä järjestää perunkirjoitukset kolmen kuukauden sisällä vainajan kuolemasta (Koponen, 2020 s. 13) Perunkirjoitus on tilaisuus, jossa arvioidaan kuolinpesän arvo, eli luetteloidaan vainajan varat ja velat. Sinne kutsutaan paikalle kaikki kuolinpesän osakkaat ja leski, siinäkin tapauksessa ettei tämä ole kuolinpesän osakas. Perunkirjoja laativat muun muassa lakimiehet, pankit sekä oikeusaputoimistot.

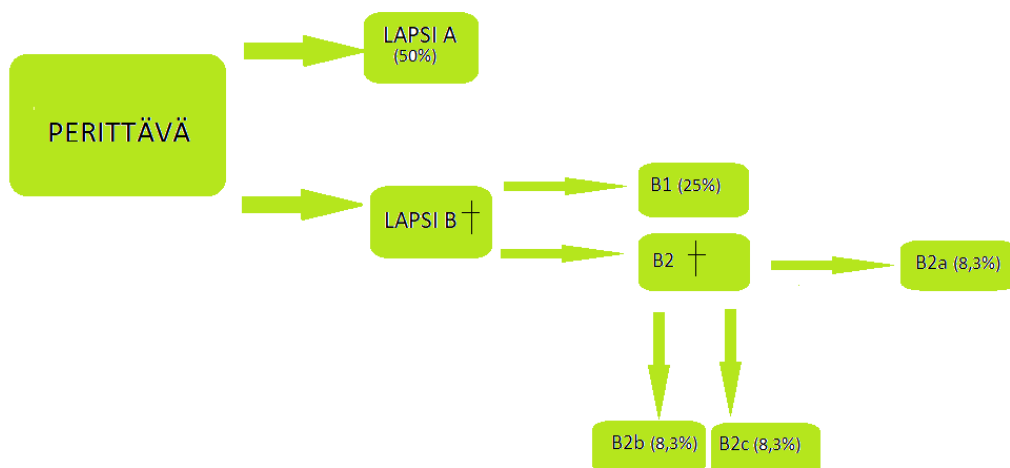
2.1 Perimysjärjestys

Vainajalta jäänyttä omaisuutta kutsutaan perinnöksi. Perintökaaren (perintökaari 5.2.1965/40) säännöksissä on määrätty perimysjärjestyksestä, jonka mukaan perintö jaetaan kuolinpesän osakkaille. Perintökaaren säännösten mukaan perimysjärjestykseen kuuluvia perillisryhmiä eli parenteeleja on kolme. Mikäli ensimmäisestä ryhmästä on elossa perillisiä, ei toiseen ja kolmanteen ryhmään kuuluvat saa perintöä lainkaan. Perittävän vielä eläessä perimysjärjestyksestä voidaan kuitenkin poiketa testamentilla ja ennakkoperinnöillä. Lisäksi perinnön jakautumiseen vaikuttaa merkittävästi se, että leskellä on oikeus hallita ensiksi kuolleen puolison jäämistöä, perimysjärjestyksestä huolimatta. (Kangas, 2018 s. 321)

Perimysjärjestyksen mukaan vainajalta jäänyt omaisuus, eli perintö, kuuluu ensisijaisesti rintaperillisille, joiden kesken perintö jaetaan tasan. Vainajan rintaperillisiä ovat aviolapset,

tunnustetut lapset ja sellaiset lapset, joiden osalta isyys on vahvistettu maistraatin tai tuomioistuimen kautta (Kangas, 2018 s. 330) Rintaperillisillä on rajaton sijaantulo-oikeus. Käytännössä tämä sijaantulo-oikeus tarkoittaa sitä, että mikäli perittävän lapsi kuolee ennen perittävää, perii tämän lapsi kuolleen vanhempansa osuuden. Sijaantulooperillisiä ovat siis perillisen lapset, jotka saavat kuolleen vanhempansa osuuden jaettavakseen. Sijaantulo-oikeus jatkuu perillisen lapsiin, heidän lapsiinsa ja niin edelleen suoraan alenevassa polvessa tulevin sukulaisiin. (Koponen, 2020 s. 13–16)

Avioliiton ulkopuolella syntyneellä lapsella on samanlainen perintöoikeus äitinsä ja tämän puolen suvun omaisuuteen, kuin aviolapsellakin. Jos aviottoman lapsen isä on vahvistettu, tai lapsi on tunnustettu, perii tämä myös isänsä ja tämän puolen suvun aviolapsen tavoin. (Koponen, 2020 s. 14) Myös kihlalapset ovat rintaperillisiä tietyin edellytyksin, ja heidän perillisasemansa on mahdollista riitauttaa. 01.01.1980 tai sen jälkeen adoptoidut lapset ovat täysin rintaperillisen asemassa. (Kangas, 2018 s. 330) Rajaton sijaantulo-oikeus on kuitenkin vain rintaperillisillä. Jos perittävällä ei ole rintaperillisiä, perii leski kaiken, mikäli tätä ei ole sivuutettu testamentilla tai avioehtosopimuksella. (Koponen, 2020 s. 13–16)

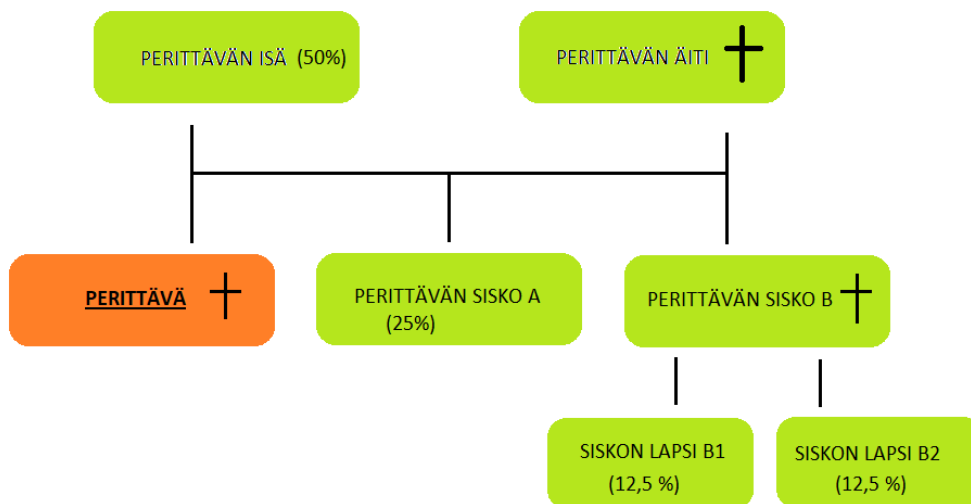
Kuva 1: Perimysjärjestys ensimmäisen parenteelin mukaan

Yllä oleva piirros kuvaa tilannetta, jossa perittävältä ei jäänyt leskeä, mutta hän sai elässään kaksi lasta, A:n ja B:n, joista B on kuollut ennen vanhempansa. Perittävältä on jäänyt perintöä 10 000 euroa. Perintö jaetaan rintaperillisten kesken tasan, tässä tapauksessa

kahteen osaan. A saa perinnöstä puolet eli 5000 euroa. B olisi saanut toisen puolikkaan, jos olisi elossa.

Myös B sai eläessään kaksi lasta, B1 ja B2. Koska B ei ole enää hengissä, jaetaan B:n osuus puoliksi hänen lapsilleen. B1 perii puolet vanhempansa osuudesta, eli 2500 euroa. B2 on kuitenkin kuollut ennen vanhempansa, joten B2:n osuus jaetaan kolmeen osaan hänen lapsilleen. Jokainen heistä saa noin 833 euroa. (Kangas, 2018 s.322)

Toiseen perillisryhmään kuuluvat perittävän vanhemmat, jotka tulevat perimysjärjestyksessä seuraavana, mikäli perittävältä ei jäänyt rintaperillistä eikä hän ollut ennen kuolemaansa naimisissa. Jos kumpikin perittävän vanhemmista on elossa, molemmat perivät puolet vainajan omaisuudesta. Jos toinen perittävän vanhemmista on kuollut, vainajan sisarukset perivät kuolleen vanhemman osuuden. Mikäli molemmat vanhemmat ovat kuolleet, perivät vainajan sisarukset koko jäämistön (Kangas, 2018 s. 338) Jos taas joku sisaruksista on kuollut, perii tämän jälkeläiset hänen osuutensa perinnöstä. Mikäli vainajalta ei jäänyt sisaruksia ja vain toinen vanhemmista on elossa, perii elossa oleva vanhempi kaiken. Sisarpuolilla ja heidän lapsillaan on yhtäläinen oikeus perintöön kuin täyssisaruksilla. (Minilex, n.d.-a)

Kuva 2: Perimysjärjestys toisen parenteelin mukaan

Kuvassa kaksi kuvaillaan tilannetta, jossa vainajalta on jäänyt omaisuutta 12 000 euroa, eikä hänellä ole ollut eläessään lapsia tai puolisoa. Vainajan isä perii puolet omaisuudesta eli 6000 euroa ja äiti olisi perinyt toisen puolikkaan, jos olisi elossa. Äidin osuus menee eteenpäin tämän lapsille, eli vainajan sisaruksille.

Vainajan sisko B sai eläessään kaksi lasta, mutta on itse sittemmin kuollut. Sisko A puolestaan on elossa ja saa puolet heidän äitinsä osuudesta, eli 3000 euroa. Koska Sisko B on kuollut, siirtyy hänen osuutensa perinnöstä lapsilleen B1:lle ja B2:lle, jotka saavat kumpikin 1500 euroa.

Kolmanteen parenteeliin kuuluvat isovanhemmat, jotka saavat koko perinnön, mikäli perittävällä ei ole jäänyt leskeä eikä perillisiä kahteen aiempaan parenteeliin. Jos toinen isovanhemmista on kuollut, menee perintö hänen lapsilleen, eli perittävän sedille, tädeille tai enoille. Kolmannen perillisryhmän sijaantulo-oikeus on kuitenkin rajallinen, ja perittävän serkut eivät enää peri vanhempiensa osuutta. (Kangas, 2018 s. 339) Mikäli kolmannestakaan parenteelista ei löydy perillistä, eikä perittävä ole testamentissaan toisin määrännyt, menee perintö valtiolle. (Testamentti.fi, n.d)

2.2 Leski kuolinpesän osakkaana

Leski voidaan katsoa kuolinpesän osakkaaksi kolmella tavalla. Jos perittävällä ei jäänyt rintaperillisiä, eloon jäänyt puoliso perii kaiken. Mikäli rintaperillisiä jäi, mutta edes toisella aviopuolisoista oli avio-oikeus puolisonsa omaisuuteen, on leski omaisuuden ositukseen asti kuolinpesän osakas. Leski voi olla kuolinpesän osakas myös, jos perittävä on laatinut hänen hyväkseen yleistestamentin. Perittävä voi testamentata joko kaiken tai määräosan omaisuudestaan testamentinsaajalle. (Koponen, 2020 s. 15)

Avio-oikeus on puolisoitten oikeus toistensa omaisuuteen avioliiton päättyessä joko avioeroon tai toisen puolison kuolemaan. Tätä avio-oikeutta voidaan kuitenkin rajoittaa avioehtosopimuksella, jossa erikseen määritellään omaisuuden jakotapa avioliiton purkautuessa.

Avioliiton päättyessä kuolemaan toimitetaan omaisuuden ositus, jossa selvitetään perintö sekä lesken avio-oikeus. Omaisuuden ositus tehdään ennen varsinaista perunkirjoitusta ja perinnönjakoa ja siinä puolisoitten avio-oikeuden alaiset varat lasketaan yhteen ja jaetaan puoliksi lesken ja kuolinpesän kesken.

Avio-oikeuden nojalla leskelle kuuluu puolet puolisoitten yhteenlasketusta omaisuudesta, elleivät puolisoit ole tehneet avioehtosopimusta. Avioehtosopimuksella tarkoitetaan sopimusta, jolla on erikseen rajattu avioehdon laajuutta esimerkiksi niin, että puolison kuollessa kaikkea omaisuutta ei jaeta avioliittolain mukaisesti tasan. (Minilex, n.d)

Mikäli kuolleen puolison avio-oikeuden alainen varallisuus on eloon jääneen puolison säästöjä suurempi, on kuolinpesän osakkailta velvollisuus antaa leskelle tasinkoa sen verran, että kuolinpesän ja lesken nettovarallisuudet ovat yhtä suuret. Jos taas lesken säästöt ovat suuremmat kuin perittävän omaisuus, ei lesken tarvitse tasinkoetuoikeuteen nojaten suorittaa tasinkoa ensin kuolleen puolison osakkaille. (Kangas, 2018 s.334)

Leski on ositukseen asti kuolinpesän osakas avio-oikeuden nojalla, elleivät aviopuolisot ole avioehtosopimuksessa määränneet toisin. Avioehto ei kuitenkaan vaikuta lesken oikeuteen pitää kuolinpesän omaisuutta jakamattomana hallussaan. (Kangas, 2018 s.335)

Mikäli perittävältä on jäänyt lapsia avioliitosta tai sen ulkopuolelta, eikä leskellä ole avio-

oikeutta ensiksi kuolleen puolison omaisuuteen, ei leski ole kuolinpesän osakas. Tällaisessa tilanteessa lesken asemaa on kuitenkin suojattu siten, että eloonjäänyt puoliso saa hallita kuolleen puolison omaisuutta jakamattomana, myös siinä tapauksessa, että perittävä on laatinut omaisuudestaan testamentin jonkun muun kuin lesken hyväksi. Leskellä on oikeus hallita kuolinpesää jakamattomana vain, jos avioliitto on purkautunut kuoleman johdosta 1.9.1983 tai sen jälkeen. Tähän oikeuteen kuuluu, että leskellä on omaisuudenkäyttöoikeus. (Kangas, 2018 ss. 334–335) Leskellä ei kuitenkaan ole oikeutta luovuttaa kuolinpesän varoja eteenpäin tai testamentata sitä tai antaa sitä pantiksi omasta velastaan (Minilex, n.d) Rintaperillisillä on kuitenkin oikeus vaatia perinnönjakoa lesken vielä eläessä. Vaikka perinnönjako toteutuisi, on leskelle jätettävä aviopuolisoiden yhteinen asunto sekä asuinirtaimisto. Tätä kutsutaan lesken vähimmäissuojaksi. (Kangas, 2018 ss. 334–335)

Jos perittävältä ei jäänyt lainkaan rintaperillisiä, perii leski koko omaisuuden, ellei puolisoilla ollut vireillä avioero perittävän kuollessa. Leskellä ei ole perintöoikeutta myöskään siinä tapauksessa, että perittävän kuollessa puoliset ovat olleet asumuserossa. Lesken perintöoikeus voidaan syrjäyttää myös testamentilla. Perittävän puoliso on kuitenkin aina kutsuttava perunkirjoitustilaisuuteen huolimatta siitä, onko leski pesän osakas vai ei. (Koponen, 2020 ss. 16–17)

2.3 Avoliitto ja rekisteröity parisuhde

Avoliitto on avioliiton kaltainen parisuhde, jossa osapuolet elävät samassa taloudessa, mutta eivät ole vahvistaneet suhdettaan juridisesti. Avopuolisolla ei ole samanlaisia juridisia oikeuksia kuin aviopuolisolla, eikä hän esimerkiksi peri puolisoaan tämän kuollessa, ellei ole testamentinsaaja. Koska avopuoliso ei peri puolisoaan, ei hän myöskään ole kuolinpesän osakas. Avopuolisolla ei ole avio-oikeutta puolisonsa omaisuuteen, vaan toisen osapuolen kuoltua suoritetaan omaisuuden erottelu, jossa kumpikin pitää nimiinsä hankitun omaisuuden ja yhteisomistussuhteet puretaan. Jos perittävä ei jättänyt avopuolisolleen testamentilla omistus- tai hallintaoikeutta heidän yhteiseen asuntoonsa, ei eloon jääneellä puolisoilla ole lain nojalla oikeutta jäädä asumaan siihen. (Minilex, n.d) Avopuoliso voi kuitenkin saada kuolinpesältä avustusta toimeentuloaan varten. Perintökaaren 8. luvun (Laki avustuksesta ja hyvityksestä 1983/209 § 2) mukaisesti

eloonjääneelle puolisolle voidaan antaa raha-avustusta tai käyttöoikeus kuolleen puolison omaisuuteen siinä tapauksessa, että hänen toimeentulonsa on huomattavasti heikentynyt toisen osapuolen kuoltua. Tällä tavoin turvataan eloonjääneen avopuolison toimeentulo.

Rekisteröidyn parisuhteen solmiminen tuli mahdolliseksi samaa sukupuolta oleville henkilöille vuoden 2002 maaliskuussa. Parisuhteen rekisteröiminen vastasi avioliittoa ja antoi sille juridisen aseman. Maaliskuussa 2017 avioliittolakiin kuitenkin tuli voimaan muutos, joka mahdollisti samaa sukupuolta olevien avioliiton solmimisen. Muutoksen myötä uusia rekisteröityjä parisuhteita ei ole voinut enää solmia. Ennen 1.3.2017 parisuhteensa rekisteröineet henkilöt voivatkin muuttaa rekisteröidyn parisuhteensa avioliitoksi Digi- ja väestötietoviraston kautta kirjallisella ilmoituksella. Rekisteröityä parisuhdetta ei ole kuitenkaan pakko muuttaa avioliitoksi jos ei halua. (Digi- ja väestötietovirasto, n.d)

Rekisteröidyn parisuhteen osapuolilla on perinnön suhteen samat juridiset oikeudet kuin avioparillakin. Jos perinnönjättäjältä ei jää rintaperillisiä, perii parisuhteen toinen osapuoli hänet, ellei avioehtosopimuksella ole toisin mainittu. Avio-oikeus on voitu poissulkea myös testamentin ja lahjoitusten avulla. (Koponen, 2020 s. 20)

2.4 Testamentin saaja

Testamentti eli jälkisäädös on tahdonilmaus, jolla perittävä voi määrätä miten hänen omaisuutensa jaetaan kuolemansa jälkeen. Testamentin avulla perittävä voi testamentata omaisuuttaan henkilölle, joka ei ole lainmukainen perillinen. Testamentteja on monenlaisia ja testamentin muodosta riippuu, onko henkilö pesän osakas vai ei. Testamentin tekijä voi testamentata joko koko omaisuutensa tai määräosan siitä testamentin saajalle. Tällaista testamenttia kutsutaan yleistestamentiksi. Erityistestamentilla eli legaatilla sen sijaan voidaan testamentata henkilölle jokin tietty esine, käyttöoikeus tai esimerkiksi asunto-osake. Legaatin saaja ei kuitenkaan ole kuolinpesän osakas, ellei testamentista voida tulkita muuta. Yleistestamentin saaja on pesän osakas ja näin ollen osallistuu myös pesän hallintoon. Laki ei velvoita kutsumaan erityistestamentin eli legaatin saajaa perunkirjoitustilaisuuteen, mutta hyvän perunkirjoitustavan mukaan myös hänelle lähetetään kutsu. (Koponen, 2020 s. 16)

Jos testamentinsaaja kuolee ennen kuin testamentti pannaan täytäntöön, se kuuluu testamentinsaajan kuolinpesään ja omaisuus menee eteenpäin hänen perillisilleen, ellei

testamentissa toisin määrätty (Kangas, 2019 ss. 589–590)

Laissa on säädetty lakiosasta, joka turvaa vainajan rintaperillisten perintöä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että rintaperillisellä on oikeus lakiosaan, eli enintään puolikkaaseen perintöosastansa, siitakin huolimatta, että perittävä olisi testamentannut kaiken omaisuutensa jollekin muulle kuin rintaperilliselleen. (Kangas, 2018 s. 447)

3 TESTAMENTTI

Jos perittävä haluaa, että hänen omaisuutensa saa kuoleman jälkeen joku muu kuin lain määräämät osakkaat, tulee hänen eläessään määrätä siitä testamentilla, joka tulee voimaan hänen kuoltuaan. Testamentti on perittävän viimeinen tahto, ja sillä hän voi lahjoittaa haluamalleen luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle koko omaisuutensa, määröosan siitä tai esimerkiksi tietyn esineen tai osakkeen. (Kangas, 2018 ss. 495–496) Testamentti voi olla myös esimerkiksi aviopuolisoiden yhdessä tekemä, kahden testamentin yhdistelmä, jolla osapuolet sopivat perinnön jaosta toistensa hyväksi. (Minilex, n.d) Testamentti ei kuitenkaan saa loukata muiden osakkaiden oikeuksia ja etuja. Sitä voidaan myös testamentin tekijän ollessa elossa muuttaa tai peruttaa milloin vain. Laissa ei ole oikeaksi säädettyä tapaa testamentin peruuttamiselle, vaan sen voi tehdä haluamallaan tavalla. (Norri, 2017 ss. 77–78)

Testamentin voi osoittaa ainoastaan sellaiselle henkilölle, joka on testamentin tekijän kuolinhetkellä elossa, tai on siitetty ennen hänen kuolemaansa ja syntyy myöhemmin perittävän kuoleman jälkeen elävänä. Oikeushenkilölle, esimerkiksi säätiölle, testamentti voidaan tehdä, vaikka säätiötä ei olisi olemassa vielä testamentin tekijän kuolinhetkellä. Säätiöllä on oikeus vedota testamenttiin, vaikka se perustettaisiin vasta perittävän kuoleman jälkeen (Kangas, 2019 s. 589)

Testamentin laatijalta vaaditaan vähintään 18 vuoden ikää sekä riittävää ymmärrystä ja tervejärkisyttä. Myös alle 18-vuotias voi testamentata omaisuuttaan, mikäli hän on tai on ollut naimisissa. Alaikäisten avioliitot kuitenkin kiellettiin 01.06.2019 voimaan tulleella lailla, joten tämä poikkeussääntö ei ole kovin yleinen. (Kangas, 2019 s. 588) Sen lisäksi, että

testamentintekijän tulee olla täysikäinen, tulee hänellä olla myös riittävästi ymmärrystä testamentin tekemiseen. Testamentti ei nimittäin ole pätevä, jos sen on tehnyt esimerkiksi muisti- tai mielisairas tai kehitysvammainen henkilö. (Norri, 2017 s. 79) Testamentin voi tehdä yksin, mutta jos siinä on monimutkaisia asian haaroja, voi olla hyvä kääntyä asiantuntijan, esimerkiksi lakimiehen puoleen. Jos testamentista löytyy muotovirheitä, voi joku osakkaista vahvistaa sen myöhemmin pätemättömäksi.

Naimattomat ja eronneet henkilöt, joilla ei ole rintaperillisiä, voivat määrätä testamentissa koko omaisuudestaan. Mikäli perittävällä on kuitenkin rintaperillisiä, on heillä suojanaan lakiosa. Perittävän tekemästä testamentista huolimatta, on rintaperillisillä oikeus saada jäämistöstä enintään lakiosaansa vastaava arvomäärä. Lakiosa on puolet siitä määrästä, mitä rintaperillinen olisi saanut perimysjärjestyksen mukaisesti. Jos rintaperillisiä on siis esimerkiksi neljä, on perittävän lakiosa 1/8 vainajan jäämistöstä. (Kangas, 2018 s. 447)

Ennen kuin testamentti astuu voimaan, on maksettava perittävän velat ja annettava leskelle hänelle kuuluva tasinko. Tämän vuoksi testamentti voikin menettää osittain tai kokonaan merkityksensä. Se voi menettää merkityksensä myös, jos testamentattavaa omaisuutta ei ole enää jäämistössä perittävän kuollessa. (Kangas, 2018 ss. 495–496)

3.1 Testamentin muoto ja todistaminen

Testamentin tulee olla testamentin tekijän itsensä allekirjoittama ja kahden esteettömän henkilön oikeaksi todistama. Ilman tekijän itsensä allekirjoitusta testamentti ei täytä normaalimuodon vaatimusta. Laki ei kuitenkaan velvoita otsikoimaan jälkisäädöstä testamentiksi, vaan ratkaisevaa on asiakirjan sisältö. (Kangas, 2019 s. 585)

Hätätilanteessa, esimerkiksi onnettomuuden sattuessa, perinnöstä voidaan kuitenkin määrätä hätätilatestamentilla. Hätätilatestamentti on suullinen ja tulee todistaa oikeaksi kahden esteettömän todistajan toimesta. Vaihtoehtoinen muoto hätätilatestamentille on testamentin tekijän käsin kirjoittama ja allekirjoitettu testamentti. (Kangas, 2019 s. 586)

Testamentti tulee tehdä kahden esteettömän todistajan läsnä ollessa niin, että molemmat ovat paikalla yhtä aikaa. (Kangas, 2019 s. 586) Todistettaessa kuitenkin riittää, että todistajat

tietävät asiakirjan olevan testamentti, eikä testamentin tekijän tarvitse näyttää heille asiakirjan sisältöä. (Perintökaari 10: 1§, 4§) Perintökaareissa on säädetty, että testamentin todistajana ei voi toimia alle 15-vuotias tai henkilö, joka ei ole täydessä ymmärryksessä sieluntoiminnan häiriön vuoksi. Testamentin todistajan tulee olla myös esteetön, mikä tarkoittaa sitä, että todistajana ei voi toimia testamentin tekijän puoliso, lähisukulainen, tai sellainen henkilö, joka hyötyisi taloudellisesti testamentista. (Perintökaari 10: 1§, 4§) Testamentin todistaja on esteellinen todistamaan myös sellaista testamenttia, joka on määrätty hänen, puolisonsa tai sukulaisensa hyväksi. Testamentti voidaan perillisten toimesta julistaa pätemättömäksi, mikäli sitä on ollut todistamassa esteellinen todistaja. (Kangas, 2019 s. 587) Moite testamentin pätemättömyydestä täytyy kuitenkin nostaa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun testamentti annetaan tiedoksi perillisille (Norri, 2017 s. 346)

3.2 Yleistestamentti ja erityistestamentti

Perittävä voi testamentata haluamalleen henkilölle koko omaisuutensa, määröosan siitä, tai esimerkiksi jonkun tietyn tavaran, asunto-osakkeen tai vaikka käyttöoikeuden. Yleistestamentiksi eli yleisjälkisaädökseksi kutsutaan sellaista testamenttia, jolla on määrätty joko koko omaisuudesta, sen murto-osasta, tai siitä osasta mitä jää jäljelle, kun muu perintö on jaettu muille. (Norri, 2017 s.94) Jos perittävä sen sijaan testamenttaa jollekin tietyn summan, esineen, asunto-osakkeen tai esimerkiksi käyttöoikeuden omaisuuteen, kutsutaan testamenttia erityisjälkisaädökseksi eli legaattiksi. Legaatti suoritetaan jakamattomasta pesästä ennen yleistestamenttia ja muiden perillisten osuuksia. (Norri, 2017 s. 170)

Yleistestamentin saaja on kuolinpesän osakas. Näin ollen hänellä on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muillakin pesän osakkailla, ja hän on mukana pesän hallinnossa. Sen sijaan legaatin saaja ei ole kuolinpesän osakas, eikä siis osallistu myöskään kuolinpesän hallintoon. Tämän vuoksi pesän osakkaiden ei tarvitse kutsua legaatin saajaa perunkirjoitustilaisuuteen, mutta hyvän perunkirjoitustavan mukaisesti kutsu kuitenkin tulisi lähettää myös hänelle. (Koponen 2020 s. 16) Yleistestamenttia ja legaattia koskevat kuitenkin samat muotovaatimukset, eli testamentti tulee olla kahden esteettömän henkilön oikeasti todistama sekä testamentin tekijän allekirjoittama. (Norri, 2017 s. 9)

Testamentit voidaan jakaa muutoinkin kuin yleis- ja erityistestamentteihin.

Omistusoikeustestamentti antaa saajalleen laajan omistus- ja määräämisvallan testamentattuun omaisuuteen, ja sen saaja voi testamentata saamansa oikeuden edelleen omille oikeudenomistajilleen (Kangas, 2019 s. 593)

Täyden omistusoikeustestamentin lisäksi on olemassa myös rajoitettu omistusoikeustestamentti. Tällaisessa testamentissa testamentin saajan määräämisvaltaa on rajoitettu esimerkiksi siten, ettei hän saa testamentata perinnöksi saatua omaisuuttaan eteenpäin, vaan se menee toissijaiselle saajalle. (Koponen, 2020 ss. 15–16)

Hallinta ja käyttöoikeustestamentti antaa saajalleen ainoastaan oikeuden hallita omaisuutta sekä nauttia omaisuuden tulo ja tuotto. (Kangas, 2019 s. 594)

3.2.1 Keskinäinen testamentti

Keskinäinen testamentti on kahden ihmisen, esimerkiksi avio- tai avopuolisoiden yhdessä tekemä testamentti toistensa hyväksi. Se on kahden tai useamman testamentin yhdistelmä ja testamentin tekijät saavatkin päättää, laaditaanko se yhtenä vai kahtena kappaleena. Näin ollen testamentin tekijät joko saavat molemmat oman kappaleen samasta testamentista, tai voivat pitää yhden yhteisen testamentin. Keskinäisen testamentin tekijöiden ei tarvitse olla toistensa puolisoita, vaan sen voivat laatia myös esimerkiksi ystävykset tai sisarukset. Myös keskinäinen testamentti tulee kuitenkin laatia lainmääräämissä puitteissa, eli kirjallisesti ja kahden esteettömän ja täysvaltaisen henkilön läsnä ollessa. Keskinäiseen testamenttiin tarvitaan myös molempien osapuolien, sekä todistajien allekirjoitukset. (Minilex, n.d)

3.3 Rintaperillisen oikeus lakiosaan

Perintökaaren luvussa 7 (Laki lakiosasta) on määrätty lakiosasta, jonka suuruus on puolet rintaperillisen perintöosan arvosta. Tämä on vähimmäismäärä, johon rintaperillisellä on oikeus, vaikka perittävä olisi testamentannut koko omaisuutensa jollekin muulle kuin rintaperilliselle. Toisin sanoen lakiosa määrittää missä laajuudessa perittävän laatima testamentti voidaan panna täytäntöön ilman, että se loukkaa rintaperillisten lakiosaoikeutta. Tästä johtuen testamentit, jotka estävät rintaperillisen lakiosan, ovat lähtökohtaisesti tehottomia. (Kangas, 2018 s. 447)

Myös rintaperillisen voi kuitenkin jättää perinnöttömäksi, mutta vain todella painavista syistä. Tällaisia syitä ovat joko perillisen tekemä, perittävää syvästi loukannut rikos tai kunniaton ja epäsiiveellinen elämä. Esimerkiksi riita ei kuitenkaan ole riittävän pätevä syy perinnöttä jättämiseksi, ja perinnöttä jättämisestä täytyy määrätä testamentissa.

(Testamentti.fi, n.d)

Lakimääräisen perimysjärjestyksen mukainen oikeus lakiosaan kuuluu ainoastaan rintaperillisille. (Kangas, 2018 s. 447) Siihen ovat oikeutettuja aviolapset, ottolapset sekä avioliiton ulkopuolella syntyneet lapset tietyin edellytyksin. Lakiosassa on myös sijaisperimyoikeus, eli mikäli perillisen lapsi on kuollut, lakiosa siirtyy tämän lapselle (Norri 2017, s. 348).

Perintökaaren 7. luvun (5 § 11.10.2002/843) mukaan testamentin saaja voi suorittaa lakiosaan oikeutetulle perilliselle hänen lakiosaansa vastaavan tai siitä puuttuvan määrän rahana perillisen määräämässä kohtuullisessa ajassa. Näin testamentti saadaan tehokkaaksi. Lakiosaa ei kuitenkaan makseta automaattisesti, vaan perillisen tulee tehdä sen saamiseksi lakiosavaatimus määräajassa. Jos perillinen haluaa vedota testamentin tehottomuuteen, hänen tulee ilmoittaa haastemiehen välityksellä testamentin saajalle lakiosansa vaatimus kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun testamentti on annettu perillisille tiedoksi.

Testamentti voikin jäädä voimaan, ellei lakiosaa vaadita määräajassa (Norri, 2017 s. 348) Jos testamentin saajia on useampia, lakiosavaatimus tulee tehdä heille kaikille erikseen. (Kangas, 2019 ss. 551–552)

3.4 Testamentin selvitysprosessi

Testamentin selvitysprosessi on kaksivaiheinen. Siihen kuuluu *testamentin tiedoksianto* sekä *testamentin moittiminen*. Testamentattua omaisuutta ei ole pakko ottaa vastaan, mutta mikäli testamentin saaja haluaa hänelle testamentatun omaisuuden itselleen, on hänen annettava viipymättä testamentti tiedoksi perillisille, joko haastemiehen välityksellä tai muulla todistettavalla tavalla. Perillisille tulee myös antaa oikeaksi todistetut jäljennökset testamentista. Mikäli testamentti on tehty suullisesti, perillisille on annettava oikeaksi todistettu jäljennös todistajien kuulustelusta laaditusta tuomioistuimen pöytäkirjasta. (Perintökaari 14:4) Testamentti voidaan antaa tiedoksi milloin tahansa perittävän kuoleman jälkeen, kuitenkin viimeistään kymmenen vuoden sisällä perittävän kuolemasta. Jos

testamentin saajia on useita, riittää yhden testamentin saajan suorittama toimeksianto, jos kaikkien määräykset löytyvät samasta asiakirjasta. Mikäli perillinen ei esimerkiksi dementian tai kehitysvamman vuoksi ole oikeustoimikelpoinen, tulee testamentti antaa tiedoksi tämän edunvalvojalle. (Kangas, 2019 ss. 599–600) Testamentti on annettava tiedoksi jokaiselle perilliselle erikseen, eikä esimerkiksi riitä, että testamentti annetaan tiedoksi kuolinpesään määrätylle pesänselvittäjälle tai vain yhdelle rintaperilliselle. Lähtökohtaisesti testamentti annetaan tiedoksi perittävän rintaperillisille eli lapsille tai heidän lapsilleen. Jos rintaperillisiä ei ole, on testamentti annettava tiedoksi leskelle ja toissijaiselle perilliselle, jolla on lähin oikeus perintöön. (Minilex, n.d-c)

Perillisellä on halutessaan oikeus tehdä testamentista moite. Jos perillinen haluaa moittia testamenttia, hänen tulee nostaa kanne kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun testamentti annetaan tiedoksi. Jos perillinen on hyväksynyt testamentin tai luopunut moiteoikeudestaan jollain muulla tapaa, hänellä ei ole enää oikeutta moittia testamenttia. (Perintökaari 14:5§6§)

Testamentin saaja voi etukäteen varmistaa, ettei perillinen riitautu myöhemmin testamenttia siten, että hän vie testamentin tiedoksi perilliselle ja tämä hyväksyy sen joko heti tai harkinta-ajan jälkeen. (Kangas, 2019 s. 601) Testamentin hyväksyminen on vapaamuotoinen ja sen voi antaa ennen testamentin tiedoksiantoa tai sen jälkeen, kuitenkin ennen kuin testamentti tulee lainvoimaiseksi. Useimmiten testamentinsaaja lisää testamenttiin tekstin, jossa sanotaan että perillinen on saanut tiedon testamentista ja hyväksyy sen. Tämän jälkeen perillinen allekirjoittaa ja päivää tahdonilmaisun. Mikäli testamentti hyväksytään näin ehdoitta, menettää perillinen myös lakiosansa, eikä voi enää myöhemmin moittia sitä.

3.5 Perinnöstä luopuminen

Halutessaan perillinen voi luopua vapaaehtoisesti perinnöstään. Usein perinnöstä luopumisen syynä on joko verosuunnittelu tai perillisen ylivelkaisuus, jolloin uhkana on että perintö menisi velkojille. Jos perillinen ei halua perintöä, hänen kannattaa ennen perintöön ryhtymistä vetäytyä pesästä. Hautajaiset, perunkirjoitusten järjestäminen sekä

pankkiasioiden hoitaminen ovat kuitenkin lakisääteisiä ja tarpeellisia pesän selvitykseen liittyviä toimenpiteitä, eivätkä ne estä perinnöstä luopumista. (Kangas, 2018 ss. 401–402) Mahdollisuus perinnöstä luopumiseen ilman veroseuraamuksia menetetään, mikäli perillinen on osallistunut kuolinpesän irtaimiston jakoon, allekirjoittanut kauppakirjan liittyen pesän omaisuuden myyntiin tai tehnyt esimerkiksi lakiosailmoituksen (Koponen, 2020 ss. 73–74) Luovuttuaan perinnöstä, perillisen osakkuus lakkaa ja hänen tilalleen tulevat hänen perillisensä

Perinnöstä luopuminen tulee tehdä kirjallisesti ennen perintöön ryhtymistä ja luopumisilmoituksen voi antaa joko kaikille osakkaille, yhdelle osakkaalle, pesän selvittäjälle, testamentin toimeenpanijalle tai sille, jonka hyväksi osakas perinnöstään luopuu. Mikäli perinnöstä luopuja on ylivelkainen, tulee hänen tehdä siitä kirjallinen ilmoitus sekä kuolinpesälle että Digi- ja väestötietovirastolle, jotta luopuminen on tehokas myös velkojiin päin. (Koponen, 2020 s. 74) Mikäli vainaja on ollut ylivelkainen ja perilliselle on tästä syntynyt velkavastuu, ei hän voi perinnöstä luopumalla vapautua velkavastuustaan (Kangas, 2018 s. 402) Jos perinnöstä luovutaan vain osittain, peritään perintövero myös siitä osuudesta, josta on luovuttu.

Perinnöstä voi luopua myös perittävän vielä eläessä. Tällöin kyseessä on niin sanottu ennakkoluopuminen. Perillinen voi luopua perinnöstä ennakkoon hyväksymällä perittävän eläessään tekemän testamentin tai ilmoittamalla muuten kirjallisesti perittävälle perinnöstä luopumisestaan. Jotta luopuminen olisi pätevä, tulee perillisen allekirjoittaa asiakirja. Vaikka rintaperillinen luopuisi perinnöstään, hänellä on silti oikeus saada lakiosaansa vastaava rahasumma. (Minilex, n.d)

3.6 Ennakkoperintö

Mikäli perittävä antaa rintaperilliselleen lahjan tai lahjoja eläessään, on lahja yleensä ennakkoperintöä. Ennakkoperintöä on lahja, josta saajan täytyy maksaa lahjavero. Mikäli lahja lasketaan ennakkoperinnöksi, se otetaan myöhemmin huomioon perinnönjaossa sekä perintöverotuksessa. Jos perillinen saa ennakkoperintöä, saa hän perinnönjaossa pienemmän osuudenjäämistöstä kuin muut perilliset (vero.fi, n.d-a)

Lahjan verotus on ankarampi kuin perinnöllä. Mikäli samalta lahjan antajalta saatujen lahjojen rahallinen arvo on kolmen vuoden aikana 5000 euroa tai enemmän, pitää lahjasta maksaa lahjaveroa. (Vero.fi, n.d-b) Perinnön veroton alaraja on 20 000 euroa. Lahjaverosta ei saa myöskään alaikäisyysvähennystä. Mikäli vanhemmat lahjoittavat esimerkiksi yhteisesti omistamansa asunto-osakkeen lapselleen, tapahtuma sisältää kaksi lahjoitusta ja ne verotetaan erikseen. (Norri, 2017 s. 217)

Perintö- ja lahjaverotukseen kuuluu kaksi luokkaa. Lahjan antajan ja lahjan saajan sukulaisuussuhde määrää, kumpaan veroluokkaan kuuluu. Ensimmäiseen veroluokkaan kuuluvat aviopuoliso, avopuoliso, jonka kanssa lahjan antajalla on yhteisiä lapsia, sekä lahjan antajan ja tämän puolison perilliset. Toiseen veroluokkaan kuuluvat muut sukulaiset ja ulkopuoliset henkilöt (Minilex, n.d-d).

4 Kuolinpesän hallinta

Kun perittävä kuolee, syntyy kuolinpesä. Kuolinpesän osakkaisiin kuuluu leski, perilliset sekä yleistestamentin saaja. Mikäli ositus on jaettu tai eloon jääneellä puolisoilla ei ole avio-oikeutta vainajan omaisuuteen, ei leski ole osakas ellei hän ole testamentin saaja. (Perintökaari 18:1) Kuolinpesän osakasaseman avulla osakkailta on oikeus osallistua kuolinpesän päätöksentekoon ja saada tarvittavat tiedot kuolinpesä tilasta koko selvitysprosessin ajan. (Kangas, 2018 s. 371)

Kuolinpesän yhteishallinnossa osakkaat ottavat pesän haltuunsa ja hallinnoivat yhdessä pesän omaisuutta, ellei perittävä ole esimerkiksi testamentissaan määrännyt jonkun tietyn henkilön hoitamaan pesää. Kuolinpesän yhteishallinta on voimassa perinnönjakoon asti. (Koponen, 2020 s. 21) Ennen perinnönjakoa osakkaiden tehtävä on pitävää huolta jäämistön hoitamisesta ja säilyttämisestä, sekä selvittää kuolinpesä jakokuntoon. Kuolinpesän omaisuutta ei saa käyttää muuhun, kuin kuolinpesään liittyviin kuluihin ja kustannuksiin. (Kangas, 2018 s. 369)

Aina ei ole mahdollista saada heti perittävän kuoltua aikaan kaikista osakkaista koostuvaa hallintoa, jolloin on otettava käyttöön väliaikainen hallinto. Väliaikaisen hallinnon tehtävänä

on pitää kuolinpesää pystyssä varsinaisen hallinnon kokoamiseen asti, eli säilyttää ja tallettaa vainajan omaisuutta (Kangas, 2018 s. 369) Tällaisessa tilanteessa kuolinpesän ottaa haltuun ja hoitaakseen sellainen osakas, joka on asunut perittävän kanssa tämän kuollessa, eli pääasiallisesti leski. Mikäli leskeä ei ole tai hän ei muuten kykene hoitamaan kuolinpesä asioita, haltuunottajana voi toimia testamentin saaja, perittävän luona asunut lapsi ja muussa tapauksessa kuka tahansa perittävän lapsista. Jos edellä mainittuja henkilöitä ei ole, voi haltuunottajana toimia esimerkiksi naapuri tai poliisi. Pesän haltuunottajan on viipymättä ilmoitettava perittävän kuolemasta muille osakkaille, sekä selvittää tarvitseeko joku osakkaista edunvalvojan. Lisäksi haltuunottajan tulee hoitaa pesän juoksevia asioita, kuten laskujen maksut ja miettiä mahdolliselle alaikäisille rintaperillisille edunvalvoja. (Koponen, 2020 s. 23)

4.1 Osakkaiden yhteishallinto

Jos pesän selvitysmalliksi on valittu yhteishallinto, on jokaisella pesän osakkaalla perintömäärästään riippumatta yhtäläinen oikeus osallistua siihen. Yhteishallinnon tehtävä on selvittää, hoitaa, säilyttää ja kartuttaa jäämistöä ennen sen jakamista. Yhteishallinnon aikana muun muassa päätetään omaisuuden hoitamisesta, saamisten perimisestä, velkojen maksusta, vuokrasopimusten irtisanomisesta ja omaisuuden luovuttamisesta. (Kangas, 2018 s. 372)

Yhteishallinnossa kaikki pesää koskevat päätökset pitää tehdä yksimielisesti, ja esimerkiksi pesän asunto-osakkeita tai kiinteistöjä ei voi myydä eteenpäin, mikäli kaikkien pesän osakkaiden suostumusta ei ole saatu. (Koponen, 2020 s. 21) Kiireellisen toimenpiteen voi kuitenkin suorittaa, vaikkei kaikkien osakkaiden suostumusta olisikaan (Perintökaari 18:2) Koska kaikkien osakkaiden suostumuksen kysyminen kaikkiin asioihin on hieman kankea tapa, voivat osakkaat valtakirjalla valtuuttaa joukostaan yhden hoitamaan pesän asioita. Tällaiseen valtakirjaan tarvitaan kaikkien osakkaiden suostumus ja allekirjoitus (Koponen, 2020 s. 21)

Mikäli perillinen luopuu perinnöstään, hän lakkaa olemasta kuolinpesän jäsen. Lesken osuus kuolinpesään lakkaa kun ositus on ohi ja tasinko maksettu. Siitä huolimatta leski voi olla osituksen jälkeenkin kuolinpesän osakas, esimerkiksi yleistestamentin saajana. (Kangas, 2018 s. 371) Jos joku kuolinpesän osakkaista on alaikäinen, eikä hänen lakimääräinen edunvalvojansa ole saman kuolinpesän osakas, voi edunvalvoja edustaa alaikäistä kuolinpesän yhteishallinnossa (Kangas, 2018 s. 372)

4.2 Pesänselvittäjä

Mikäli kuolinpesä on riitaisa, yksi osakas ei suostu yhteistyöhön muiden osakkaiden kanssa, tai osakkaat ovat muuten erimielisiä pesän asioiden hoitamisesta, kannattaa osakkaiden lakkauttaa pesän yhteishallinto ja hakea pesälle pesänselvittäjä. (Koponen, 2020 s. 22) Perintökaaren mukaan pesänselvittäjän tulee osata suorittaa tehtävänsä vaadituilla taidoilla (Perintökaari 19:4). Useimmiten pesänselvittäjäksi valitaankin asianajaja. (Kangas, 2018 s. 382)

Osakkaiden tulee kysyä suostumus siltä, jota aikovat pesänselvittäjäksi, minkä jälkeen vainajan kotipaikkakunnan käräjäoikeuteen laitetaan hakemus tämän pesänselvittäjän määräämiseksi. Hakemuksessa tulee ilmoittaa pesän osakkaat, testamentin toimeenpanija ja heidän kotipaikkansa. Lisäksi hakemukseen liitetään perunkirja, jos perunkirjoitukset on jo pidetty. (Koponen, 2020 s. 22) Mikäli testamentissa on määrätty testamentin toimeenpanija, tulee hänet määrätä pesänselvittäjäksi. (Kangas, 2018 s. 382)

Kun pesänselvittäjä ottaa kuolinpesän jäämistön haltuunsa, osakkaat luovuttavat tälle kaikki pesän jäämistöä koskevat asiakirjat. Pesän selvittäjän tehtävä on saada kuolinpesä selvitettyä, eli saada perittävän ja pesän velat maksettua ja täyttää legaatit. Näiden toimien jälkeen pesä on valmis jaettavaksi. Pesän selvittäjän tulee selvittää kaikki perittävän velat ja huolehtia että ne otetaan pesän selvityksessä huomioon. (Kangas, 2018 s. 385)

Jos pesä on ylivelkainen, pesänselvittäjä voi sopia velkojien kanssa, että nämä suostuisivat kokonaan tai osittain vapauttamaan velallisen kuolinpesän maksamasta vainajan velkoja. Mikäli velkojat eivät suostu tähän menettelyyn, maksaa pesänselvittäjä pois kuolinpesän kannalta välttämättömät kustannukset, kuten hautajais- ja perunkirjoituskulut sekä pesän

hoidosta, hallinnosta ja selvityksestä johtuvat kustannukset (Kangas, 2018 s. 386) Jos kuolinpesälle jää tämän jälkeen varoja, tulee varat käyttää vainajan velkojen maksamiseen.

Kun pesä luovutetaan pesänselvittäjälle, osakkaat voivat vaikuttaa pesän selvitykseen vain hyvin rajallisesti. Pesän selvittäjän toimivaltaan ei kuulu muiden osakkaiden asiamiehenä toiminen. Hän ei siis esimerkiksi voi moittia testamenttia, ajaa kannetta testamentin peruuttamiseksi tai ajaa lakiosan täydennyskannetta (Kangas, 2018 s. 384)

5 Perunkirjoitus

Perunkirjoituksen tarkoituksena on selvittää pesän osakkaat, sekä laatia omaisuusluettelo vainajan varoista ja veloista tulevaa perinnönjakoa varten (Koponen, 2020 s.35). Sen tarkoitus on myös toimia perintöveroilmoituksena, sillä perukirjan tietojen perusteella toimitetaan myös perintöverotus (Norri, 2017 s. 281). Jokaisen Suomessa asuneen henkilön kuoleman jälkeen on tehtävä perunkirja, siinäkin tapauksessa että pesä on varaton.

Perunkirjoitus on suoritettava loppuun kolmen kuukauden kuluttua perittävän kuolemasta, ja valmis perukirja on toimitettava tästä kuukauden sisällä Verohallintoon perintöverotuksen toimittamista varten. (Koponen 2020 s. 36) Mikäli perunkirjoitusta ei jostain syystä ehditä toimittamaan kolmen kuukauden kuluttua perittävän kuolemasta, siihen voi hakea lykkäystä sen paikkakunnan verotoimistosta, jossa vainaja eläessään asui. Hakemus tulee tehdä kolmen kuukauden kuluttua vainajan kuolemasta. (Norri, 2017 s.281)

5.1 Uskotut miehet

Perunkirjoitustilaisuudessa tulee perukirjan laatijan lisäksi olla mukana kaksi uskottua miestä, jotka toimittavat perunkirjoituksen, sekä arvioivat pesän varat ja velat. Uskottuna

miehenä voi toimia kuka vaan täysi-ikäinen ja täysivaltainen henkilö, eikä häneltä periaatteessa vaadita erityistä pätevyyttä tähän toimeen. On kuitenkin jokaisen osakkaan oman edun mukaista, että nämä uskotut miehet olisivat osakkaiden kannalta puolueettomia, ja että edes toisella heistä olisi tarvittavat tiedot perintö- ja verolainsäädännöstä (Koponen, 2020 s. 35) Varsinkin hankalissa ja laajoissa pesissä olisi suositeltavaa valita uskotuiksi miehiksi sellaiset henkilöt, joilla olisi kokemusta jäämistöselvittelyjen suorittamisesta. (Norri, 2017 ss. 284–285)

Yhdessä uskottujen miesten kanssa huolehditaan myös perunkirjoitusten aika ja paikka, kutsujen toimittaminen, tarvittavien virkatodistusten hankkiminen sekä muut perunkirjoitukseen liittyvät toimet. (Aarnio, Kangas & Rabinä, 2020 s. 122) Perunkirjoitusten paikaksi valikoituu useimmiten vainajan asunto tai uskotun miehen toimisto, esimerkiksi pankki. (Norri, 2017 s. 285)

Toinen uskotuista miehistä hoitaa asioita jo ennen varsinaista perunkirjoitusta yhdessä osakkaan kanssa ja osakas voi hankkia tälle asiakirjoja perunkirjoitusta varten. Toinen uskotuista miehistä hankitaan usein vasta juuri ennen perunkirjoitustilaisuutta, ja hän toimiikin pääasiassa todistajan asemassa. Uskottujen miesten tulee allekirjoittaa perukirjaan todistus siitä, että ovat arvioineet pesän varat ja velat osaamisensa mukaan. Uskottujen miesten ei kuitenkaan tarvitse olla itse perunkirjoitustilaisuudessa yhtä aikaa paikalla. (Aarnio, Kangas & Rabinä, 2020 s. 123)

5.2 Perunkirjoitukseen valmistautuminen

Perunkirjoitus tulee toimittaa kolmessa kuukaudessa perittävän kuolemasta, tai kuolleeksi julistamisesta. Aikaa voidaan kuitenkin hakea pidennystä viranomaisen päätöksellä, mikäli sitä ei jostain syystä ehditä toimittamaan määräajassa. (Aarnio, Kangas & Rabinä, 2020 s. 95)

Perunkirjoitusaikaa on mahdollista pidentää esimerkiksi silloin, kun vainajan omaisuus on huomattavan laaja. Silloin Verohallinto tekee päätöksen siitä, jatketaanko perukirjalle annettua määräaika. Hakemus tehdään joko vainajan kotikunnan verotoimistosta tai sähköisesti OmaVeron kautta. Hakemus perunkirjoitusajan pidentämisestä tulee tehdä

kolmen kuukauden sisällä vainajan kuolemasta. (Aarnio, Kangas & Rabinä, 2020 s. 98)

Perunkirjoituksen toimittaa osakkaista se henkilö, jolla on kuolinpesän omaisuus hallussaan, useimmiten leski. Vaikka kuolinpesällä olisi useita perunkirjoitusvelvollisia, vain yksi ottaa sen hoitaakseen. Perunkirjoitusvelvollisen tulee huolehtia perunkirjoitusten aika ja paikka, kutsut perunkirjoituksiin sekä uskotut miehet. (Norri, 2017 s. 283)

Ennen perunkirjoitusta tulee perunkirjavelvollisen ja uskotun miehen päättää perunkirjoitusten paikka sekä lähettää kutsut. Kutsut tulee lähettää hyvissä ajoin ennen perunkirjoitusten ajankohtaa, toisin sanoen vähintään kaksi viikkoa etukäteen. (Aarnio, Kangas & Rabinä, 2020 s. 107) Kutsut tulee lähettää leskelle, vainajan lapsille, jo menehtyneiden lasten lapsille, yleistestamentinsaajille, toissijaisille testamentinsaajille sekä toissijaisille perisillisille. Mikäli serkkuja lähempiä sukulaisia ei ole, kutsu lähetetään valtiolle. (Norri, 2017 ss. 284–285) Laki ei velvoita kutsumaan erityisjälkisäädöksen eli legaatinsaaajan perunkirjoitustilaisuuteen, mutta hänen kutsumisensa on hyvän perunkirjoitustavan mukaista. (Aarnio, Kangas & Rabinä, 2020 s. 128)

Perunkirjoitusten ajankohta kannattaa olla mahdollisimman myöhään, jotta tarvittavat selvitykset saadaan koottua ja hautajaiskuluista muodostuvat laskut ehtivät saapua.

Alle on listattu sellaiset selvitykset ja paperit, joita perunkirjoituksia varten tarvitaan. (Norri, 2017 ss. 286–287)

Vainajan sukuselvitys
Vainajan testamentti
Avioehtosopimus
Aikaisemmin kuolleen puolison perukirja
Jäljennös vainajan ja hänen puolisonsa asunto-osakekirjasta
Vainajan ja hänen puolisonsa lainhuudot
Saldotodistukset vainajan ja lesken talletuksista korkoineen
Saldotodistukset vainajan ja lesken veloista korkoineen
Arvo-osuustilin ote vainajan mahdollisista sijoituksista
Jäljennös vainajan viimeisimmästä veroilmoituksesta
Kuitit hautajaisista aiheutuneista kuluista
Kuitteja vainajan elinaikaan kohdistuneista kuluista

Vainajan sukuselvityksen tulee olla riittävän kattava. Koska sukuselvitykset on kerättävä kaikista paikoista, joissa vainaja on asunut 15 ikävuodesta lähtien, ei pelkkä viimeisen

asuinpaikan virkatodistus aina riitä. Mikäli vainajalla ei ole rintaperillisiä, ovat tämän vanhemmat ja sisarukset hänen perillisiä. Tällöin on hankittava sukuselvitys myös vainajan vanhemmista alkaen siitä seurakunnasta, johon nämä kuuluivat 15 vuoden iässä. (Norri, 2017 s. 293) Virkatodistukset voi tilata joko Digi- ja väestötietovirastolta tai kirkkoherranvirastosta.

Ennen perunkirjoitusta on myös selvitettävä vainajan mahdollisen tallelokeron sisältö. Toisin sanoen osakas tai osakkaat voivat virkatodistusta eli sukuselvitystä vastaan saada tiedon tallelokeron sisällöstä. (Norri, 2017 s. 287) Kun osakas käy tallelokerolla ensimmäistä kertaa vainajan kuoleman jälkeen, tulee tallelokeron luetteloida yhdessä kahden pankkivirkailijan kanssa. Osakas todistaa sukuselvityksellä olevansa vainajan perillinen, jotta hän saa tarvittavat jäljennökset asiakirjoista, esimerkiksi testamentista ja osakekirjoista. (Nordea, n.d.)

5.3 Perukirja

Perukirjan johdantoon merkitään perunkirjoitustoimituksen aika ja paikka, vainajan nimi sekä osakkaita ja uskottuja miehiä koskevat henkilötiedot. Perukirjaan ilmoitetaan myös tarvittavat asiakirjat, ilmoitus vainajan mahdollisesta henkivakuutuksesta, vainajan sukuselvitys sekä luettelo perunkirjoituksessa läsnä olleista. (Norri, 2017 s. 29)

Perukirjassa tulee mainita perittävän täydellinen nimi, ammatti, henkilötunnus, kuolinaika sekä viimeinen asuinpaikka. Näitä tietoja varten perunkirjoitusten toimittajien tulee hankkia perittävästä katkeamaton sukuselvitys 15 ikävuodestaan lähtien. (Aarnio, Kangas & Rabinä, 2020 s. 138)

Varsinaisen sisällön muodostaa kuitenkin kooste vainajan varoista ja veloista. (Norri, 2017 s. 29) Perintökaaren 20. luvussa on säädetty, että pesän varat ja velat on merkittävä perukirjaan sellaisina, kuin ne olivat perittävän kuollessa. Mikäli vainaja on eläessään ollut naimisissa ja leski on edelleen elossa, perukirjassa tulee näkyä myös lesken varat ja velat. Lisäksi perukirjassa tulee mainita ennakkoperinnöistä ja lahjoista (Perintökaari 20:4) Perukirjan lopussa on uskottujen miesten vakuutus siitä, että he ovat arvioineet kuolinpesän varat kaiken osaamisensa mukaan (Norri, 2017 s. 29)

Perukirjan toimituksen jälkeen saattaa selvitä, ettei perukirjaan ole merkitty kaikkia tarpeellisia tietoja tai perillisen omaisuutta. Tällaisessa tapauksessa tulee tehdä täydennysperukirja, jossa ilmenee aiemmin huomiotta jääneet varat ja velat. (Aarnio, Kangas & Rabinä, 2020 s. 103) Täydennysperukirja tehdään samalla tavalla kuin varsinainen perukirjakin ja toimitetaan verotoimistoon kuukauden sisällä perukirjan toimituksesta. (Norri, 2017 s. 291)

5.4 Kuolinpesän velka

Vainajan kuolema ei yleensä automaattisesti lakkautta tämän velkasuhteita. Kuolinpesä on vainajan varojen ja velkojen kokonaisuus ja kuolinpesän osakkaiden tehtävä on hallinnoida sitä. Ihmisen kuollessa tämän velat siis siirtyvät kuolinpesälle ja osakkaiden tehtävä on maksaa velat kuolinpesän varoista ennen perinnönjakoa, siihen asti kuin pesän varat riittävät. (Lowell, 2019) Mikäli pesän varat eivät riitä kaikkiin velkoihin, ne jäävät velkojien vahingoksi. Jos pesän varat eivät riitä kaikkien velkojen maksuun, on velkojilla kuitenkin oikeus laskea oma jako-osuutensa kuolinpesän varoista. (Minilex, n.d)

Kuolinpesän osakas ei ole lähtökohtaisesti velkavastuussa vainajan tai kuolinpesän veloista, vaan ne maksetaan aina kuolinpesän varoista. Vaikka osakas ei henkilökohtaisesti vastaa vainajan veloista, voi tämä joutua henkilökohtaiseen vastuuseen veloista esimerkiksi siinä tapauksessa, että on laiminlyönyt perunkirjoituksen toimittamisen määräajassa. Mikäli pesä jaetaan varoja ennen sen selvitystä, on osakas velvollinen palauttamaan jaetun osuuden. (Minilex, n.d)

5.5 Perintöverotus

Perintöverosta on säädetty perintö- ja lahjaverolaissa. Perintöveroa on suoritettava perintönä tai testamentilla saadusta omaisuudesta. (Aarnio, Kangas & Rabinä, 2020 s. 275) Perukirja on toimitettava kuukauden kuluessa perunkirjoituksista Verotoimistoon perintöverotuksen toimittamista varten. Jos perinnönjako on tässä vaiheessa jo toimitettu, tulee mukaan liittää myös jäljennös perinnönjakokirjasta. Mikäli perukirja myöhästyy

verotoimistosta, eikä sille ole haettu erikseen lykkäystä, perintöveroa korotetaan korkeintaan 20 prosentilla. Mikäli perukirjassa on vääriä tietoja, joilla yritetään välttää veroja, voidaan vero korottaa kaksinkertaiseksi. (Norri, 2017 s. 335)

Perijät ja testamentin saajat on jaettu veroluokkiin sen mukaan, mitä sukua he ovat perinnönjättäjälle. Ensimmäiseen veroluokkaan kuuluvat perittävän lapset ja heidän rintaperillisensä, aviopuoliso, aviopuolison lapsi ja heidän rintaperillisensä, vanhemmat, isovanhemmat ja avopuoliso, mikäli tällä on lapsi perittävän kanssa tai he ovat aiemmin olleet yhdessä perittävän kanssa avioliitossa.

Toiseen veroluokkaan kuuluvat muut, kuten vainajan sisarukset ja heidän jälkeläisensä, perittävän vanhempien sisarukset ja avopuoliso yleensä. Avopuoliso perii perittävän vain siinä tapauksessa että hän on testamentinsaaja. (Veronmaksajat, n.d.) Verohallinnon sivuilla on perintöverolaskuri, jonka avulla perinnönsaaja pystyy laskemaan perinnöstä maksettavan veron määrän.

Liitteenä ensimmäisen ja toisen veroluokan perintöveroasteikot, kun perittävä on kuollut 2017 tai sen jälkeen.

Perintöveroasteikko I

Verotettavan osuuden arvo, €	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla, €	Vero alarajan ylimenevästä osasta, %
20 000–40 000	100	7
40 000–60 000	1 500	10
60 000–200 000	3 500	13
200 000–1 000 000	21 700	16
1 000 000 –	149 700	19

Perintöveroasteikko II

Verotettavan osuuden arvo, €	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla, €	Vero alarajan ylimenevästä osasta, %
20 000–40 000	100	7
40 000–60 000	3 900	25
60 000–200 000	8 900	29
200 000–1 000 000	49 500	31
1 000 000 –	297 500	33

6 Kuolinpesän pankkiasioiden hoito

Asiakkaan kuollessa hänen tilalleen muodostuu hänen nimellään kuolinpesä, jota kaikki osakkaat hallinnoivat yhdessä. Pankit saavat tiedon asiakkaansa kuolemasta yleensä automaattisesti suoraan väestötietojärjestelmästä, mutta tiedon siirrossa saattaa olla viivettä. Usein pankki saakin suullisen kuolinilmoituksen omaisilta ennen kuin virallinen kuolinilmoitus ehtii tulla Digi- ja väestötietovirastolta. Onkin suositeltavaa, että omaiset itse ilmoittaisivat pankkiin läheisen kuolemasta. (Koponen, 2020 s. 93) Kun pankki saa tiedon asiakkaan kuolemasta, vainajan tilien käyttöoikeudet poistetaan, verkkopalvelutunnukset lukitaan ja pankkikortti suljetaan. Toistuvat maksupalvelutoimeksiannot sekä suoramaksut ja e-laskut pysyvät ennallaan, elleivät osakkaat pyydä toisin.

Noin kuukauden sisällä kuolemasta, monet pankit lähettävät vainajan viimeisimpään osoitteeseen osanottokirjeen sekä asiakkuusilmoituksen tai saldotodistuksen vainajan kaikista tileistä. Toisista pankeista asiakkuusilmoituksen saa tilaamalla tai käymällä konttorissa. Asiakkuusilmoitus on saldotodistusta laajempi yhteenveto kaikista vainajan palveluista ja niiden tilasta kuolinpäivänä.

Mahdollisimman pian perittävän kuoleman jälkeen pankkiin täytyy toimittaa myös vainajan virkatodistus. Virkatodistuksesta näkyvät vainajan tiedot sekä kuolinpesän osakkaat. Ilman näitä tietoja pankki ei saa antaa tietoja kuolinpesän pankkiasioista. Virkatodistus on nykyään oikealta nimeltään elossaolotodistus. Virkatodistus- nimitys on peruja vanhemmalta ajalta, eikä ole nykyisin enää todistuksen oikea nimi.

6.1 Ennen perunkirjoitusta

Perunkirjoitus on toimitus, jonka tarkoituksena on selvittää pesän osakkaat, sekä laatia omaisuusluettelo vainajan ja mahdollisen lesken kaikista varoista ja veloista tulevaa perinnönjakoa varten (Koponen, 2020 s.35). Sen tarkoitus on myös toimia perintöveroilmoituksena, sillä perukirjan tietojen perusteella toimitetaan myös perintöverotus (Norri, 2017 s. 281). Perukirjoja laativat esimerkiksi pankit, lakitoimistot, oikeusaputoimistot, hautausoimistot ja jossain tapauksissa yksityiset henkilöt.

Ennen perunkirjoitusta, kuolinpesän pankkiasiointia varten, osakkaiden on tilattava virkatodistus eli elossaolo-todistus Digi- ja väestötietovirastolta. Virkatodistuksen voi tilata myös vainajan omasta evankelisluterilaisesta seurakunnasta tai Suomen ortodoksisen kirkon keskusrekisteristä, mikäli vainaja oli eläessään jommankumman seurakunnan jäsen. Virkatodistus tilataan aina joko Digi- ja väestötietovirastosta tai seurakunnasta, eivätkä muut tahot voi tehdä sitä. Virkatodistus maksaa 18–60 euroa ja sillä perilliset osoittavat osakkuutensa kuolinpesään. Digi- ja väestötietovirastosta todistuksen saa nopeimmin tilaamalla sen sähköisestä asiointipalvelusta (<https://todistukset.maistraatti.fi/>).

Virkatodistus on paperinen todistus vainajan väestötietojärjestelmästä löytyvistä henkilö- ja perhesuhdetiedoista sekä tarvittavista muuttotiedoista. Siitä selviää mahdollinen puoliso ja perilliset, eli lapset, sekä joissain tapauksissa myös tiedot vainajan vanhemmista. Virkatodistus vaaditaan lähes poikkeuksetta kaikessa kuolinpesän pankkiasioinnissa ja se kannattaakin tilata ajoissa, sillä pisimmillään sen saamisessa voi kestää jopa yhdeksänkin viikkoa. Jos osakas tarvitsee virkatodistuksen Ruotsista, sen voi tilata joko Ruotsin alueellisista arkistoista tai Ruotsin Verovirastosta (Skatteverket).

Liitteenä malli virkatodistuksesta, Digi- ja väestötietoviraston sivulta

Ote väestötietojärjestelmästä

10.12.2018 15:17:34

Henkilö- ja perhesuhdetiedot

Käyttötarkoitus: Perunkirjoitusta varten

Sukunimi: Mallila
 Etunimet: Kaija-Leena Päivi-Kukka
 Kutsumanimi: Kaija
 Henkilötunnus: 290969-8528
 Syntymäaika: 29.09.1969
 Elää
 Syntymäkotikunta: Helsinki
 Syntymävaltio: Suomi
 Kansalaisuus: Suomi, Viro
 Rekisteriviranomainen: Uudenmaan maistraatti 01.01.2016 alkaen
 Kotikunta: Helsinki 28.01.2013 alkaen

Entiset sukunimet

- 14.04.2018 Andersson

Entiset etunimet

01.01.2007 - 24.04.2008 Anna
 - 01.01.2007 Peppi Tinttura

Yllämainitut tiedot todistetaan väestötietojärjestelmään talletettujen tietojen mukaisiksi.

Otteen antaja: Uudenmaan maistraatti, Helsingin yksikkö
 Lintulahdenkuja 4
 12345 Mallila
 Puh. 0000 0000

Paikka ja aika: Helsingissä 10.12.2018

Allekirjoitus: Tiina Testaaja
 sihteeri

Hinta 9,00 e
 Valtioneuvoston asetuksen (128/2010) 38 § mukaan ote voidaan allekirjoittaa koneellisesti.

Kuva 3: Virkatodistusmalli (Digi- ja väestötietovirasto)

Perunkirjoitusta varten osakkaiden tulee tilata myös vainajan sukuselvitys. Sukuselvitys on vainajasta tehtävä katkeamaton virkatodistusten ketju 15 ikävuodesta lähtien.

Sukuselvityksen voi tilata evankelisluterilaisesta tai ortodoksisesta seurakunnasta, mikäli vainaja kuului jompaankumpaan seurakuntaan koko elämänsä ajan.

Mikäli osakkaat haluavat pankin laativan perukirjan, tulee heidän pian perittävän kuoleman jälkeen varata aika pankin lakipalveluihin. Perunkirjoituksen valmistelu saattaa olla pitkäkestoinen projekti, ja siksi se kannattaakin aloittaa ajoissa. Perukirjan laatiminen pankissa on maksullista ja verrattain kalliimpaa, kuin esimerkiksi hautauspalveluilla. Hinta määritellään pitkälti sen perusteella, kuinka iso työ sukuselvityksen hankkimisessa ja pesän omaisuuden selvittämisessä on. Etuna on kuitenkin se, että pankin asiantuntija hoitaa osakkaiden puolesta kaiken, aina osakkaiden selvittämisestä tarvittavien liitteiden keräämisen ja pesän varallisuuden selvittämiseen. Muun muassa Osuuspankissa omistaja-asiakkaat kerryttävät bonuksia asioinnillaan. Mikäli vainajalla on bonustilillään varoa, voi näitä bonuksia käyttää perunkirjoituksista syntyviin kuluihin.

Ennen perunkirjoitusta kuolinpesän tililtä voidaan pankin konttorissa maksaa muun muassa hautajaiskululaskuja ja vainajan elinaikaisia laskuja, kuten sairaanhoitokuluja, puhelinlaskuja ja yhtiövastikkeita. Laskujen maksusta veloitetaan pankkien palveluhinnaston mukaisesti. Mikäli kyseessä on vähävarainen pesä, pyritään varat käyttämään ensin tärkeimpiin laskuihin. Tällaisia ovat esimerkiksi hautajaisista ja muistotilaisuudesta aiheutuneet kulut. Samalla osakkaat voivat myös irtisanoa tarpeettomia suoramaksuja ja e-laskuja. Pankkien kirjeet menevät automaattisesti vainajan osoitteeseen, joten kuolinpesän vastuuhenkilö voi tarvittaessa pyytää pankkia vaihtamaan postitusosoitteeksi vastuuhenkilön osoitteen.

Asiakaan kuoltua verkkopalvelusopimusta ei kaikissa pankeissa lopeteta automaattisesti, vaan tunnukset ainoastaan lukitaan. Myös lukitusta verkkopalvelusopimuksesta peritään edelleen palvelumaksuja, ja jos kuolinpesä on vähävarainen, saattaa tili mennä äkkiä miinukselle. Jos kuolinpesällä ei ole e-laskusopimuksia, tai verkkopalvelusopimus on muuten tarpeeton, kannattaakin osakkaan miettiä tulisiko se irtisanoa.

Ennen perunkirjoitusta osakkaat ovat myös oikeutettuja saamaan virkatodistusta vastaan vainajan asiakkuusilmoituksen tai saldotodistukset kuolinpäivältä ja sen jälkeiseltä ajalta. Mikäli osakas tai osakkaat tarvitsevat perunkirjoitusta varten esimerkiksi vainajan testamentin tai osakekirjoja, he voivat varata ajan konttorille tallelokeron luetteloitua varten. Siellä osakas luetteloit tallelokeron sisällön yhdessä kahden pankin toimihenkilön kanssa, ja saa itselleen jäljennökset tarvittavista asiakirjoista.

Pankeissa on tarjolla kuolinpesän valtakirjoja, joilla osakkaat valtuuttavat joukostaan yhden tai useamman henkilön hoitamaan kuolinpesän pankkiasioita perunkirjoitusten jälkeen. Valtakirjasta raskitetaan toimet, joita valtuutettu on oikeutettu hoitamaan, esimerkiksi laskujen maksu pankin konttorissa, kuolinpesän tilin hallinnointi oman verkkopalvelun kautta tai kuolinpesän varojen siirto ja tilin lopetus. Valtakirjasta tulee löytyä vainajan nimi, henkilötunnus ja kuolinpäivä, valtuutetun henkilötiedot, sekä kaikkien osakkaiden allekirjoitukset nimenselvennyksineen ja päivämäärineen. Osakkaat voivat halutessaan tehdä valtakirjan joko yhdelle tai useammalle osakkaalle ja valtuutus tulee voimaan perunkirjoitusten jälkeen. Toisinaan osakkaita saattaa olla ympäri Suomea, jolloin voi viedä aikaa saada kaikkien osakkaiden allekirjoitukset valtakirjaan. Siksi esimerkiksi Osuuspankin asiakkaat voivat lähettää oman suostumuksensa verkkopalvelunsa kautta, jolloin kaikkien nimiä ei välttämättä tarvitse kerätä erikseen paperiseen valtakirjaan.

6.2 Perunkirjoituksen jälkeen

Perunkirjoitusten jälkeen osakkaiden tulee toimittaa perukirja liitteineen kuukauden kuluessa Verohallinnolle. Sen voi toimittaa joko verotoimistoon tai sähköisesti Verohallinnon sivulla. Jos perukirjan toimitus myöhästyy, tulee osakkaille maksettavaksi myöhästymismaksua tai veronkorotusta.

Mikäli perukirja tehdään muualla kuin vainajan pankissa, tulee se toimittaa myös vainajan pankkiin tarkistettavaksi sen valmistuttua. Perunkirjoitusten jälkeenkin varojen nostoon, tallelokeron tyhjentämiseen, vainajan arvopapereiden myyntiin ja vainajan elinaikaisiin tietoihin tarvitaan aina kaikkien osakkaiden suostumus sekä tarvittavat asiakirjat, kuten perukirja ja sukuselvitykset. Myös muiden kuin kuolinpesälle kuuluvien laskujen maksamiseen vaaditaan kaikkien osakkaiden suostumus. (Koponen, 2020 s. 96)

Usein on vaikea saada aikatauluja sopimaan yhteen, niin, että kaikki osakkaat voisivat olla yhtä aikaa paikalla pankissa hoitamassa pesän asioita. Siksi Onkin tavallista että osakkaat laativat valtakirjan, jossa määrittelevät kenelle haluavat antaa valtuudet toimia kuolinpesän puolesta, ja millä laajuudella. Osakkaat voivat valtakirjan avulla antaa esimerkiksi

nimeämälleen osakkaalle valtuudet hoitaa kaikkia kuolinpesän asioita, tai valtuuttaa jollekin käyttöoikeudet pesän tilin käyttöön oman verkkopalvelunsa kautta. Tämä valtakirja tulee voimaan perunkirjoitusten jälkeen (op.fi, n.d.) Valtakirjasta eritellään kohdat, joita valtuutettu on oikeutettu hoitamaan. Valtakirja tulee voimaan vain siinä tapauksessa, että kaikki osakkaat ovat joko allekirjoittaneet sen, tai antaneet suostumuksensa verkon välityksellä.

Perunkirjoitusten jälkeenkin, ennen vainajan palveluiden lopettamista, osakkaiden on hyvä pitää kuolinpesän tiliä voimassa niin kauan, että viimeiset veronpalautukset tulevat tilille. Mikäli tili lopetetaan ennen veronpalautuksia, on osakkaiden hyvä ilmoittaa Verohallinnolle tilinumero suorituksia varten. Perinnönjakokin voidaan suorittaa vasta, kun kuolinpesän velat on maksettu sekä ositus mahdollisen lesken kanssa on suoritettu. Kun nämä on hoidettu ja perukirja on toimitettu ja tarkastettu, voivat pesän osakkaat jakaa varat ja lopettaa kaikki kuolinpesän palvelut. (op.fi, n.d.)

7 Opinnäytetyön toteutus ja loppupäätelmät

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia kuolinpesää, sekä sen hallinnointiin ja pankkiasioiden hoitoon liittyviä seikkoja. Tavoitteena oli myös tutkia niitä haasteita ja velvollisuuksia, joita osakas kohtaa kuolinpesää hoitaessaan, sekä koota niiden pohjalta kattava tietopaketti osakkaalle kuolinpesän hoitoon. Opinnäytetyö tutkii vastuita ja velvollisuuksia, joita kuolinpesän osakas kohtaa, sekä auttaa ymmärtämään osakkaan roolia kuolinpesän pankkiasioiden hoidossa. Työssä haluttiin myös selvittää vastauksia osakkaita eniten mietityttäviin kysymyksiin. Lisäksi halusin itse oppia aiheesta lisää, sillä työssäni kuolinpesät ja niiden hoito ovat melko suuressa roolissa. Siitä huolimatta, että pankissa työskennellessä kuolinpesän hoitoon liittyviä juttuja tulee paljon, niin vieläkin usein tulee vastaan sellaisiakin asioita, joihin täytyy kysyä apua viisaammilta. Uskoin, että opinnäytetyöstäni olisi hyötyä minulle myös työni kannalta.

Lähdemateriaalia työlle löytyi runsaasti sekä painetusta kirjallisuudesta että verkosta. Lisäksi työtäni tuki aiheeseen liittyvät lakipykälät, toiset opinnäytetyöt sekä pankkien omat ohjeet

kuolinpesän hoitoon. Ei siis ollut niinkään vaikeaa löytää aiheesta tietoa, mutta aiheen rajaaminen oli hankalaa.

Jälkikäteen ajateltuna olisin voinut opinnäytetyöprosessin aloittaa paljon aiemmin, esimerkiksi vuoden aikaisemmin kuin sen lopulta aloitin. Toisaalta löysin itselleni alaani vastaavia töitä vasta viime syksynä, joka omalta osaltaan vaikutti siihen ettei opinnäytetyöaiheita muodostunut. Kun sitten aloitin pankissa työskentelyn, aihekin muodostui melko nopeasti. Toisaalta uusi työ, myöhemmin muutto vieraaseen kaupunkiin ja sen myötä taas työpaikan ja ympäristön vaihtuminen vaikuttivat taas siihen etteivät ajatukseni olleet vahvasti mukana opinnäytetyön teossa. Kesällä väliseminaarin jälkeen pidin työstä taukoa, joka venyi ajateltua pidemmäksi. Työn vaatima motivaatio oli täysin kadoksissa, kun en keksinyt miten saisin työstä erilaisen kuin muista vastaavista töistä. Olin suunnitellut jonkun asteisia osakkaiden haastatteluita. Lisäksi pyörittelin päässäni ajatusta siitäkin, että olisin itse fyysisesti mukana katsomassa kuolinpesän hoitoa aina pankkiasioiden hoidosta perunkirjoituksiin ja siitä perinnön jakoon. Töissä oli kuitenkin resurssipulaa, eikä olisi ollut mahdollista poistua niin pitkiksi ajoiksi työpisteeltä hoitamaan näitä asioita. Lisäksi aihe on itsessään herkkä ja arka varmasti monelle osakkaalle, ja tuntui mahdottomalta ajatukselta niin sanotusti tunkeutua asiakkaan iholle ja tehdä tutkimusta toiselle vaikeasta tilanteesta. Lopulta aikakin tuntui loppuvan kesken, enkä toteuttanut niitä suunnitelmia, joita olin ajatellut. Itselleni jäi tunne, että työ jäi hyvin suppeaksi. Kaiken kaikkiaan olen kuitenkin tyytyväinen, että kaikesta huolimatta sain työni valmiiksi ja laajensin samalla omaa juridista näkemystä kuolinpesän hoidosta.

Opinnäytetyö vahvisti ajatustani siitä, että kuolinpesä hoito ja hallinnointi saattaa useinkin olla monimutkaista ja osakkaat tarvitsisivat varsinkin pankilta enemmän tukea asioiden hoidossa. Osakkailla onkin paljon muistettavaa ja hoidettavaa jo ennestään vaikeassa tilanteessa. Täytyy tilata virkatodistukset, sillä ne tarvitaan sekä kuolinpesän pankkiasiointiin että perunkirjoituksiin. Perunkirjoituskin tulee muistaa toimittaa määräajassa välttyäkseen veroseuraamuksilta. Loppujen lopuksi, pesästä riippuen, osakkailla saattaa olla todella paljon asioita hoidettavanaan.

Lähteet

Aarnio, A., Kangas, U. & Rabinä, T. (2020) *Perunkirjoitus ja perinnön veroseuraamukset*
<https://ezproxy.hamk.fi/login?url=https://verkkokirjahylly.almatalent.fi/teos/20ju440151>

Digi- ja väestötietovirasto. (n.d). *Rekisteröidyn parisuhteen muuttaminen avioliitoksi*
<https://dvv.fi/rekisteroity-parisuhde-avioliitoksi>

Digi- ja väestötietovirasto, Todistuksen tilaaminen
<https://todistukset.maistraatti.fi/>

Digi- ja väestötietovirasto. (n.d) *Todistusmallit*
<https://dvv.fi/todistusmallit>

Kangas, U. (2018) *Perhevarallisuus oikeus*. Alma Talent

Kangas, U. (2019) *Perhe- ja jäämistöoikeuden perusteet*. Alma Talent
<https://ezproxy.hamk.fi/login?url=https://verkkokirjahylly.almatalent.fi/teos/19ju438356>

Koponen, J. (2020). *Kuolinpesän osakkaan opas*. Verotieto Oy.

Lowell (2019). *Kuolinpesä ja kuolinpesän velat – kuka vastaa vainajan velasta?*
<https://profit.lowell.fi/kuolinpes%C3%A4-ja-kuolinpes%C3%A4n-velat>

Minilex, (n.d) *Kuka maksaa vainajan velat?*
<https://www.minilex.fi/a/kuka-maksaa-vainajan-velat>

Minilex, (n.d). *Kuolinpesä ja avoliitto*
<https://www.minilex.fi/a/kuolinpes%C3%A4-ja-avoliitto>

Minilex, (n.d). *Lesken oikeus pitää kuolinpesä jakamattomana*
<https://www.minilex.fi/a/lesken-oikeus-pit%C3%A4%3%A4-kuolinpes%C3%A4-jakamattomana>

Minilex, (n.d). *Mikä keskinäinen testamentti on ja mitä etuja sillä on?*

<https://www.minilex.fi/a/mik%C3%A4-keskin%C3%A4inen-testamentti-on-ja-mit%C3%A4-etuja-sill%C3%A4-on>

Minilex, (n.d). *Perimysjärjestys perinnönjaossa*

<https://www.minilex.fi/a/perimysj%C3%A4rjestys-perinn%C3%B6njaossa>

Minilex, (n.d). *Perinnöstä luopuminen*

<https://www.minilex.fi/a/perinn%C3%B6st%C3%A4-luopuminen>

Minilex, (n.d). *Testamentin tiedoksianto*

<https://www.minilex.fi/a/testamentin-tiedoksianto>

Nordea, (n.d). *Tallelokeron yleiset ehdot*

<https://www.nordea.fi/Images/58-91343/tallelokeron-yleiset-ehdot.pdf>

Norri, M. (2017) *Perintö ja testamentti: käytännön käsikirja*. Alma

<https://ezproxy.hamk.fi/login?url=https://verkkokirjahylly.almatalent.fi/teos/17ju431913>

Op.fi, (n.d) *Muistilista kuolinpesästä huolehtivalle*

<https://www.op.fi/documents/20556/30195910/KP-muistilista/96c4c40c-0039-80dc-c7bc-e7af377fef23>

Perintökaari 40/1965

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040>

Testamentti.fi, (n.d) *Perimysjärjestys*

<https://testamentti.fi/perimysjarjestys/>

Testamentti.fi, (n.d) *Lakiosa*

<https://testamentti.fi/lakiosa/>

Vero.fi, (n.d). Ennakkoperintö – *miten perinnönjättäjältä saatu lahja otetaan huomioon perintöverotuksessa?*

https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/perinto/perinnonjattajalta_saadut_lahja/

Vero.fi, (n.d). *Lahja ja lahjavero*

<https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/lahja/>

Veronmaksajat.fi, (n.d). *Perintövero: veroasteikot ja -luokat*

<https://www.veronmaksajat.fi/Perinto-ja-lahja/Perintovero/#719e82ba>

Liite: Osakkaan muistilista kuolinpesän hoitoon

ENNEN PERUNKIRJOITUSTA: OSAKKAAN MUISTILISTA KUOLINPESÄN HOITOON

- Tilaa pankkiasiointia ja perunkirjoitusta varten vainajan virkatodistukset. Saat ne joko vainajan seurakunnasta tai Digi- ja väestötietovirastosta. Digija väestötietovirastosta todistuksen saa nopeimmin tilaamalla sen sähköisestä asiointipalvelusta <https://todistukset.maisraati.fi/>
  - Perunkirjoitusta varten tarvitset myös vainajan sukuselvityksen. Sukuselvitys on vainajasta tehtävä katkeamaton virkatodistusten ketju 15 ikävuodesta lähtien. Voit tilata sukuselvityksen evankelisuterilaisesta tai ortodoksisesta seurakunnasta, mikäli vainaja on kuulunut jompaankumpaan seurakuntaan koko elämänsä. Jos tarvitset virkatodistukset Ruotsista, voit tilata ne joko Ruotsin alueellisista arkistoista tai Verovirastosta [Kattaverkef](#).
  - Ilmoita omaisen kuolemasta pankkiin, postiin, sekä vainajan mahdolliselle vuokranantajalle ja työnantajalle. Mikäli vainaja on saanut tukia, ilmoita hänen poismenostaan myös Kelaan.
  - Jos haluat asiantuntijan hoitavan perunkirjoituksen, varaa siihen aika mahdollisimman pian. Perunkirjoitusten tulee olla tehtynä 3 kuukauden sisällä vainajan kuolemasta. Mikäli perunkirjoitukset lykkäätynyt, ilmoita siitä hyväissä ojoin Verotoimistoon.
- **PANKKIASIOINTI:**
- Kun pankki saa ilmoituksen asiakkaan poismenosta, vainajan kortit lopetetaan, verkkopalvelu suljetaan ja tilien käyttöoikeudet poistetaan.
  - Usein pankit lähettävät automaattisesti asiakkuusilmoituksen tai saldotodistukset kuolinpäivältä vainajan viimeisimpään kotiosoitteeseen. Ne saa kuitenkin haettua virkatodistusta vastaan myös pankin konttorista.
  - Jos kuolinpesän laskuja tulee maksettavaksi, ne voi ennen perunkirjoitusta maksaa pankin konttorilla virkatodistusta vastaan. Mikäli pesä on vähävarainen, pyritään kuolinpesän tililtä maksamaan ensisijaisesti tärkeimmät, kuten hautajaiskulut. Laskujen maksusta veloitetaan pankin palveluhinnaston mukaisesti.
  - Asiakkaan kuollessa e-laskut ja suoramaksut jäävät voimaan. Voit irtisanoa tarpeettomat laskut ja suoramaksut pankin konttorissa
  - Verkkopalvelusopimusta ei automaattisesti poisteta asiakkaan kuollessa. Jos vainajalla ei ole voimassa olevia e-laskuja, kannattaaakin harkita verkkopalvelusopimuksen irtisanomista, sillä siitä vältetään pankin palveluhinnaston mukaisesti.
  - Jos tarvitset perunkirjoitusta varten esimerkiksi kopion vainajan testamentista tai osakekirjoista, varaa aika tallelokeroon luetteloitain. Luetteloitain hoitaa kaksi pankin toimihenkilöä, jotka antavat kopiot tarvittavista asiakirjoista.
  - Pankkien sivuilta löydät valtakirjoja kuolinpesän pankkiasioiden hoitoon. Valtakirja tulee voimaan perunkirjoitusten jälkeen, mutta voit yhdessä muiden osakkaiden kanssa täyttää sen jo ennen perunkirjoitusta.

PERUNKIRJOITUSTEN JÄLKEEN

- Mikäli perunkirjoitukset pidetään muualla, kuin vainajan pankissa, tulee perukirja tuoda tarkastettavaksi pankkiin sen valmistuttua.
- Toimita perukirjan kopio liitteineen myös Verohallinnolle kuukauden kuluessa sen valmistumisesta. Myöhästyneestä perukirjasta voit joutua maksamaan myöhästymismaksua. Perintövero- ja tuloverot päätetään muodostuu noin 6-12 kk sisällä kuluttua perukirjan toimitamisesta Verohallinnolle.
- Perunkirjoitusten jälkeen laskujen maksuun, varojen nostoon ja muuhun kuolinpesän pankkiasiointiin tarvitaan suostumus muilta pesän osakkailta. Tätä varten järkevintä on laatia kaikkien osakkaiden allekirjoittama valtakirja kuolinpesän pankkiasioiden hoitoon. Valtakirjassa osakkaat määrittävät kenet valtuuttavat hoitamaan pesän asioita ja millä laajuudella. Valtakirjoja löydät pankin sivuilta.
- Perinnönjako voidaan tehdä vasta, kun kaikki kuolinpesän velat on maksettu sekä ositus mahdollisen lesken kanssa suoritettu. Kun nämä asiat on hoidettu ja perukirja toimitettu vainajan pankkiin, voidaan pesän varat jakaa ja palvelut lopettaa.
- Kuolinpesän tili kannattaa pitää voimassa veronpalautuksiin saakka. Mikäli oletat tiliin ennen palautuksia, ilmoita Verohallinnolle uusi tilinumero.

